

SFINȚII PĂRINȚI
DESPRE IEȘIREA SUFLETULUI

Antologie de texte

Traducere din greaca veche de
MONAHIA PARASCHEVA ENACHE

Ediție îngrijită, cuvânt înainte și note de
PR. DRAGOȘ BAHRIM

Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului

Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
Iași, 2021

CUPRINS

LISTA DE ABREVIERI	9
CUVÂNT ÎNAINTE	11
PATERICUL ALFABETIC	17
PATERICUL TEMATIC	21
SFÂNTUL MACARIE EGIPTEANUL	
I. Vedenii despre sfinții îngeri. Istorisire care înfricoșează mintea	24
II. Alte istorisiri ale aceluiași	26
SFÂNTUL MACARIE ALEXANDRINUL	
<i>Vedenie despre starea sufletului după moarte</i>	30
SFÂNTUL CHIRIL AL ALEXANDRIEI	
<i>Omilia a XIV-a</i>	
Despre ieșirea sufletului și despre a Doua Venire	34
SFÂNTUL SIMEON STÂLPNICUL DIN MUNTELE MINUNAT	
<i>Cuvântul al XXII-lea</i>	
Despre ieșirea sufletului din trup și despre puterile inteligibile ale răutății și despre laudele îngerilor către Dumnezeu și despre cei ce se află în păcate	48
LEONTIE DE NEAPOLIS	
<i>Viața Sfântului Ioan cel Milostiv, 43</i>	55
SFÂNTUL ANASTASIE SINAITUL	
<i>Întrebări și răspunsuri</i>	60
SFÂNTUL ANASTASIE SINAITUL	
<i>Povestiri duhovnicești</i>	65
SFÂNTUL ANASTASIE SINAITUL	
<i>Cuvânt la cei adormiți, foarte folositor</i>	72

SFÂNTUL ANDREI CRITEANUL

Cuvântul al XXI-lea

Despre viața omenească și la cei adormiți 79

SFÂNTUL TEODOR STUDITUL

*Catehezele mici, 13.*Despre amintirea morții și despre apărarea vieții noastre înaintea
Înfricoșătoarei Judecăți 103

SFÂNTUL TEODOR STUDITUL

Catehezele mici, 88.

Despre pomenirea morții 107

SFÂNTUL TEODOR STUDITUL

*Catehezele mici, 95.*Despre calea cea strâmtă și îngustă și despre harul cel bun
al vieții veșnice 110

SFÂNTUL TEODOR STUDITUL

*Catehezele mici, 119.*Cel ce Îl caută pe Dumnezeu prin paza dumnezeieștilor porunci
nu se teme, în vremea ieșirii, de asuprirea demonilor.
Despre amintirea morții și despre dragoste 114

SFÂNTUL TEODOR STUDITUL

Catehezele mici, 130.

Despre pomenirea morții și despre feciorie 118

SFÂNTUL TEODOR STUDITUL

*Catehezele mici, 132.*Despre adormirea fratelui Grigorie și despre faptul că trebuie
să ne pregătim pururea de ieșirea sufletului 121

SFÂNTUL TEODOR STUDITUL

*Catehezele mari, II. 63.*Pentru bunăvoire și stăpânire, către frații
cei din Mănăstirea Tripulianon 124

SFÂNTUL TEODOR STUDITUL

*Catehezele mari, II. 69.*Despre dragoste și ieșirea sufletului,
către frații din Mănăstirea Sakkoudion 129

SFÂNTUL NEOFIT ZĂVORÂTUL DIN CIPRU	
<i>Cincizeci de capete, 19</i>	133
VIAȚA SFÂNTULUI NIFON AL CONSTANȚIANEI	
<i>Despre ieșirea sufletului</i>	138
VIAȚA SFÂNTULUI VASILE CEL NOU	
<i>Vedenia lui Grigorie despre călătoria Sfintei Teodora prin vămile văzduhului</i>	148
SINAXAR ÎN SÂMBĂTA LĂSATULUI SEC DE CARNE	195
VIAȚA SFÂNTULUI NIFON AL CONSTANȚIANEI	
<i>Vederea Înfricoșătoarei Judecăți</i>	201
RUGĂCIUNE PREAFRUMOASĂ ȘI FOLOSITOARE PENTRU IEȘIREA SUFLETULUI DIN TRUP A SFÂNTULUI NIFON AL CONSTANȚIANEI	231

CUVÂNT ÎNAINTE

Cartea de față s-a născut concomitent cu efortul de a edita în limba română *Viața Sfântului Vasile cel Nou*, alcătuită la finalul secolului al X-lea de ucenicul său, monahul Grigorie¹, scriere apocaliptică fundamentală a Răsăritului creștin². Astfel, au ieșit la iveală suficient de multe izvoare literare din perioada anterioară acesteia, care discută problematica ieșirii din trup a sufletului omenesc și cercetării acestuia în „vămi” (τελώνια) ale văzduhului, de către demoni, dar și medierea îngerilor, imediat după moarte. Așa cum se va vedea în urma lecturii acestora, impresia pe care o degajă este că nu avem de a face cu opinii teologice particulare ale unor scriitori bizantini talentați, dar marginali, ci cu o viziune eshatologică eclesială unitară și coerentă, concentrată într-o doctrină sacramentală a ieșirii sufletului, a judecării lui particulare și a Judecății Universale,

¹ *Vita sancti Basilii iunioris*, BHG 263-264f. Ediție critică a textului grec integral din *Mosquensis Sinod. gr. 249* în D. Sullivan, A.-M. Talbot, St. McGrath, *The Life of Saint Basil the Younger. Critical Edition and Annotated Translation of the Moscow Version (Dumbarton Oaks Studies XLV)*, Washington D.C., 2014 [ediție în limba română: *Viața Sfântului Vasile cel Nou. Vămile văzduhului și vederea Înfricoșătoarei Judecăți*, trad. Laura Enache, studiu introductiv de Petre Guran, ediție de Pr. Dragoș Bahrim (*Teologie bizantină 2*), Editura Doxologia, 2020]; o altă ediție critică a recenziei grecești din *Athoniensis Dionysiou 107* și a traducerii sale slavone aflată în manuscrisul din secolul al XI-lea *Mosquensi Egorov 162* se găsește la T.V. Pentkovskaya, L.I. Shchegoleva, S.A. Ivanov, *Житие Василия Нового в древнейшем славянском переводе. т. I: Исследования. Тексты*, Moscova, 2018.

² Un inventar al acestor izvoare a făcut Andrés Kraft, „An inventory of Medieval Greek Apocalyptic Sources (c. 500-1500 AD): Naming and dating, editions and manuscripts”, *Millennium. Jahrbuch zu Kultur und Geschichte des ersten Jahrtausends n. Chr.*, vol. 15, 1, 2018, pp. 69-143.

exprimate în rânduieli de cult corespunzătoare, într-o iconografie adecvată³ și o iconografie precisă a momentelor eshatologice particulare și generale, înțelegeri devenite normative până astăzi în Biserica Ortodoxă⁴. În aceeași notă, trebuie semnalat că această viziune și învățatură a Bisericii este exprimată foarte clar în două dintre tratatele moderne de teologie dogmatică ortodoxă, cel al Părintelui Dumitru Stăniloae⁵ și cel al Sfântului Iustin Popovici⁶, primul dintre ele cuprinzând, de altfel, cel mai elaborat capitol de eshatologie din literatura teologică ortodoxă a ultimului secol.

Unele aspecte ale eshatologiei ortodoxe au fost supuse unor critici virulente din partea unor teologi contemporani. Prima temă majoră supusă dezbaterii a vizat eshatologia particulară, mai precis, însăși existența vămilor văzduhului pe care le parcurge sufletul omenesc la ieșirea din trup. Principala polemică, ale cărei ecouri nu s-au stins până astăzi, s-a derulat la sfârșitul anilor 70 pe teritoriul american, între părintele Serafim Rose⁷ și

³ A se vedea mai ales slujbele din *Molitfelnic* și din *Panihida* dedicate momentului morții creștinilor și pomenirii celor trecuți la Domnul. Iconografiile legate de ieșirea sufletului i-a fost dedicat recent un studiu decisiv care publică și ediția critică a celor patru canoane păstrate din tradiția bizantină, Dimitrios Tzerpos, *Ἡ ἀκολουθία τοῦ νεκρωσίμου εὐχέλαιου κατὰ τὰ χειρόγραφα εὐχολόγια τοῦ ἸΔ' - ΙΕΤ' αἰ*, Atena, 2000.

⁴ A se vedea cercetarea pr. Gabriel Herea, *Mesajul eshatologic al spațiului liturgic creștin. Arhitectură și icoană în Moldova secolelor XV-XVI*, Editura Karl A. Romstorfer, 2013.

⁵ Pr. Dumitru Stăniloae, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, ed. a V-a, Editura Basilica, București, 2018, pp. 219-481.

⁶ Père Justin Popovitch, *Philosophie orthodoxe de la vérité. Dogmatique de l'Eglise orthodoxe*, t. V, traduit du serbe par Jean-Louis Palierne, L'Age d'Homme, Lausanne, 1997, pp. 363-436.

⁷ Pozițiile sale au fost exprimate mai ales în Fr. Seraphim Rose, *The Soul After Death*, St. Herman of Alaska Brotherhood, Platina, CA, 1980 [Ierom. Serafim Rose, *Sufletul după moarte*, trad. Grația Lungu, ediție de protos. Teodosie Paraschiv, Editura Episcopiei Romanului și Hușilor, Roman, 1994; o nouă traducere de Dana Cocargeanu, în Ierom. Serafim Rose, *Scrieri*, Editura Sophia, București, 2009, pp. 759-947].

diaconul Lev Puhalo⁸, mai târziu arhiepiscopul Lazăr Puhalo din Canada (inițial membru ROCOR, ulterior a aparținut OCA). Puhalo pune la îndoială existența vămilor văzduhului mai ales pe baza contestării existenței autentice istorice a cuviosului Vasile cel Nou, socotind că el este de fapt Vasile, liderul ereticilor bogomili condamnat în Constantinopol în secolul al XI-lea, prezentat însă aici într-o formă literară acceptabilă. Astăzi este dovedit că *Viața Sfântului Vasile cel Nou* este cu siguranță din secolul al X-lea și nu posterioară dezbaterilor constantinopolitane asupra bogomilismului din secolul următor⁹. Recent, într-o nouă etapă a dezbaterii, monahii Mănăstirii „Sfântul Antonie cel Mare”, întemeiată în Arizona de către Părintele Efreim Filotheitul, au publicat un amplu dosar, de peste 1000 de pagini, în maniera marilor florilegii bizantine care însoțeau dezbaterile sinodale, în care sunt respinse acuzațiile de gnosticism, bogomilism și mesalianism aduse învățăturii ortodoxe despre „vămile văzduhului” și mai ales sunt corectate criticile aduse izvorului hagiografic central al subiectului, *Viața Sfântului Vasile cel Nou*¹⁰.

A doua dezbatere recentă importantă pe o temă eshatologică vizează mai ales eshatologia universală și privește revirimentul *apocatastazei* din reflecția teologică contemporană. Reîncălzirea

⁸ Lazar Puhalo, *The Soul, the Body and Death*, Dewdney, 2010; ¹1980 [I.P.S. Lazăr Puhalo, *Sufletul, trupul și moartea*, trad. V. Baidoc, Editura Eikon, Cluj, 2005]; L. Puhalo, *Gehenna, the Orthodox Christian Doctrine about Judgment and Hell from the Tradition and Holy Fathers and a Historical Survey at Icons of the Last Judgment*, Dewdney, 2012.

⁹ A se vedea studiul lui Petre Guran, „Moropoiia: A se face nebun pentru Dumnezeu. O spiritualitate excentrică?”, în *Viața Sfântului Vasile cel Nou. Vămile văzduhului și vederea Înfricoșătoarei Judecăți*, traducere de Laura Enache, ediție de Pr. Dragoș Bahrim (*Teologie bizantină 2*), Editura Doxologia, 2020, pp. 9-75, mai ales pp. 62-66.

¹⁰ *The Departure of the Soul According to the Teaching of the Orthodox Church. A Patristic Anthology*, St. Anthony's Greek Orthodox Monastery, 2017, mai ales capitolele „On the Falsifications, Misrepresentations, and Errors of Those Who Oppose the Teaching of the Orthodox Church” (pp. 718-908) și „On the Orthodoxy of the Life of St. Basil the New” (pp. 910-984).

acestei teme, care și-a găsit răspunsurile potrivite în toată epoca patristică atât prin decizii sinodale, cât și în scrieri ale marilor Părinți, nu este decât o consecință firească a exaltării până la suprasaturație a textelor și studiilor origeniene și evagriene din ultimii cincizeci de ani. Între numele mai cunoscute care au ajuns să susțină astăzi apocatastaza îl menționez pe Mitropolitul și dogmatistul rus Ilarion Alfeyev, bazat mai ales pe eroarea de a socoti autentică așa numita parte a II-a a *Cuvintelor ascetice* ale Sfântului Isaac Sirul¹¹, dar și pe unele elemente ale „eclesiologiei euharistice” promovate în ultimii ani în teologia ortodoxă mai ales de către Mitropolitul Ioan Zizioulas. Identificarea ipotetică a autorului acestui text cu marele părinte sirian a dus la socotirea legitimă a reintroducerii apocatastazei pe agenda gândirii teologice actuale. Între alți susținători vehemenți ai apocatastazei în ultima perioadă trebuie să îi menționez pe cercetătoarea italiană Ilaria Ramelli¹² și pe filosoful american David Bentley Hart care a dorit să șocheze lumea teologilor ortodocși printr-o provocatoare carte intitulată *Că toți vor fi mântuiți. Rai, iad și mântuire universală*¹³, lucrare care va trebui să-și primească cât mai repede un răspuns teologic adecvat.

¹¹ De exemplu Hilarion Alfeyev, *The Spiritual World of Isaac the Syrian*, Liturgical Press, Minnesota, 2000 [Ilarion Alfeyev, Mitropolit de Volokolamsk, *Lumea duhovnicească a Sfântului Isaac Sirul*, traducere de Dragoș Dâscă, Editura Doxologia, Iași, 2013, mai ales pp. 265-290]; Ilarion Alfeyev, Mitropolit de Volokolamsk, *Taina credinței. Introducere în teologia dogmatică ortodoxă*, traducere de Felicia Dumas, Editura Doxologia, Iași, 2014, mai ales pp. 325-373.

¹² Ilaria L.E. Ramelli, *The Christian Doctrine of Apokatastasis. A Critical Assessment from the New Testament to Eriugena (Supplements to Vigiliae Christianae 120)*, Brill, 2013.

¹³ David Bentley Hart, *That All Shall Be Saved. Heaven, Hell, and Universal Salvation*, Yale University Press, New Haven and London, 2019. Traducerea volumului se pare că este în pregătire la editura protestantă orădeană *Ratio et Revelatio* care a publicat și volumul de eseuri David Bentley Hart, *Mitul schismei și alte eseuri*, trad. Dan Siserman, Dan Radu, Iuliana Petrescu, Petru Dimitriu, Cluj, 2021, unele dintre ele în apărarea volumului anterior.

Selecția volumului de față cuprinde file din *Pateric*, din Sfinții Macarie Alexandrinul, Macarie Egipteanul, Anastasie Sinaitul, Chiril al Alexandriei, Simeon Stâlpnicul din Muntele Minunat, Andrei Criteanul, Teodor Studitul și mulți alții. Aceste texte, împreună cu alte fragmente eshatologice patristice importante extrase din cărți deja publicate la Editura Doxologia, sau din altele aflate în pregătire, constituie substanța volumului de față, deși nu au nici pe departe amploarea textului eshatologic din secolul al X-lea, de la care am pornit, cu ajutorul căruia s-a consacrat, în mare parte, viziunea pe care Biserica o are până astăzi despre soarta sufletului în momentul eshatologic individual.

În orice caz, publicarea precisă și sistematică a izvoarelor patristice și bizantine legate de temele care au constituit subiect de polemică teologică este absolut esențială pentru discernerea ideilor. Fără o analiză aprofundată a acestora, orice discuție rămâne superficială.

Pr. Dragoș Bahrim

PATERICUL ALFABETIC¹

Avva Antonie, 39

Zisu-ne-a nouă Sfântul Antonie în învățătura sa, pentru folos, că: Un an am săvârșit rugându-mă lui Dumnezeu să-mi descopere locul dreptilor și al păcătoșilor. Iar într-o noapte m-a strigat oarecare glas de sus, zicându-mi: „Antonie, scoală și vino!”. Și știind eu pe cine mi se cade să ascult, am ieșit, și uitându-mă, am văzut pe oarecare ca pe un uriaș, lung, negru, și urât și înfricoșător stând, și ajungând până la nori, având mâinile întinse în văzduh, sub care era un iezer ca o mare; și am văzut suflete zburând ca niște păsări zburătoare; și câte treceau de mâinile aceluia uriaș, se mântuiau, și trecând de acolo mergeau cealaltă cale fără de grijă; iar câte erau lovite de mâinile lui, se opreau și cădeau în iezerul cel de foc. Și pentru cei ce zburau, scrâșnea cu dinții; iar pentru cei ce cădeau jos, se bucura. Și a fost glas către mine, zicându-mi: „Înțelege ceea ce vezi! Aceștia pe care îi vezi că zboară în sus sunt sufletele dreptilor, care nu s-au supus aceluia uriaș, și merg în Rai; iar uriașul ce stă este vrăjmașul, și apucând pe cei vinovați îi oprește și nu-i lasă să treacă, surpându-i în iad, căci au urmat voii lui și au fost stăpâniți de ținerea de minte a răului”².

¹ Texte preluate, cu acordul editorului, după: *Pateric Egyptian*, ediție de monahul Filotheu Bălan, Editura Sophia, Editura Cartea Ortodoxă, București, 2011, pp. 18-19, 77, 93, 125-126, 246.

² Acest cap este adăugat din manuscrisele slavone ale *Patericului*; el nu există în textul grecesc, și pentru că este al doilea din toate *Patericele* manuscrise existente în limba română înainte de 1828, de aceea și în ediția 1828

Avva Dioscor, 3

A zis Avva Dioscor: De ne vom îmbrăca cu îmbrăcămintea cea cerească, nu ne vom afla goi. Iar de nu ne vom afla purtând îmbrăcămintea aceea, ce vom face, fraților? Că avem să auzim și noi glasul acela care zice: „Aruncă-l pe el întru întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților”. Multă rușine va fi nouă dacă, atâta vreme purtând noi chipul acesta, ne vom afla în ceasul de nevoie fără îmbrăcămintea cea de nuntă. O, ce căință va să ne urmeze! O, ce întuneric va să cadă asupra noastră înaintea părinților și a fraților noștri, care ne vor vedea muncindu-ne de îngerii cei chinuitori!

Avva Zaharia, 5

Zis-a Avva Pimen că l-a întrebat Avva Moise pe Avva Zaharia, când vrea să moară: „Ce vezi?”. Și îi zice lui: „Nu este mai bine a tăcea, părinte?”. Și a zis lui: „Așa, fiule, taci!”. Și în ceasul morții lui, șezând Avva Isidor, căutând la cer, a zis: „Veselește-te, fiul meu Zaharia, că ți s-au deschis porțile Împărăției cerurilor”.

Avva Ioan Colov, 47

Îi spuneau Avvei Ioan că unei tinere i-au murit părinții și a rămas sârmană. Iar numele ei era Paisia. Deci a socotit să-și facă casa gazdă de străini, spre primirea părinților schitului. A rămas,

(și de aici în majoritatea celor de până azi) a fost așezat ca a doua spusă a Avvei Antonie. Fragmentul este, de fapt, o prelucrare a capitolului 66 din *Viața Sfântului Antonie*, scrisă de Sfântul Atanasie cel Mare. A se vedea G.J.M. Bartelink (ed.), *Athanase d'Alexandrie, Vie d'Antoine*, SC 400, Paris, 1994, pp. 308-310 [PSB 16, p. 230] (n. Filotheu Bălan).

așadar primind străini vreme multă, și odihnind pe părinți; iar după un timp, după ce a cheltuit lucrurile, a început a fi lipsită. Deci s-au lipit de dânsa niște oameni răzvrătiți și au schimbat-o din socoteala cea bună. Și de-aici a început a petrece rău, încât a ajuns ea să curvească. Au auzit părinții și foarte mult s-au mâhnit. Și [isprăvind istorisirea] îi zic Avvei Ioan Colov: „Am auzit despre sora aceea că petrece rău; cândva ea și-a arătat dragostea către noi; iar acum noi să arătăm către dânsa dragoste și să o ajutăm. Deci mergi până la dânsa, și după înțelepciunea ce ți-a dat-o Dumnezeu, iconomisește cele pentru ea”. Atunci, a venit Avva Ioan la dânsa și îi zice bătrânei portărițe: „Spune-i stăpânei tale că am venit eu”. Iar ea l-a gonit, zicând: „Voi dintru început ați mâncat cele ale ei, și iată că este săracă”. Îi zice ei Avva Ioan: „Spune-i, căci foarte am să o folosesc”. Iar slugile ei, zâmbind, îi zic lui: „Dar ce ai să-i dai, de voiești să te întâlnești cu dânsa?”. Iar el le-a răspuns: „De unde știți ce voiesc să-i dau?”. Drept aceea, suindu-se bătrâna, i-a spus despre dânsul. Și îi zice ei cea tânără: „Acești călugări de-a pururea umblă pe lângă Marea Roșie și găsesc mărgăritare”. Împodobindu-se, dar, zice: „Să-l aduci la mine”. Apoi, în timp ce el urca [la etaj], apucând ea mai-nainte, a șezut pe pat. Și venind Avva Ioan, a șezut aproape de dânsa. Și căutând la fața ei, îi zice: „Pentru ce L-ai defăimat pe Iisus, de ai venit la aceasta?”. Iar ea auzind, a înghețat cu totul; și plecându-și capul Avva Ioan, a început a plânge foarte. Și îi zice ea lui: „Avvo, de ce plângi?”. Iar după ce a privit-o din nou, iarăși s-a aplecat plângând și îi zice ei: „Văd că satana joacă în privirea ta, și nu voi plânge?”. Iar ea, auzind, îi zice lui: „Este pocăință, Avvo?”. Îi spune ei: „Este”. Îi zice lui: „Ia-mă unde voiești!”. Îi zice ei: „Să mergem!”. Și s-a sculat să meargă după dânsul. Și a luat seama Avva Ioan că nimic n-a pus la rânduială, nici n-a grăit pentru casa sa. Și s-a minunat. Deci după ce au ajuns în pustie, s-a făcut seară; și făcând din nisip un loc mic de căpătâi și însemnând chipul crucii, îi zice: „Dormi aici”. Și făcându-și

și lui unul puțin mai departe, și împlinindu-și rugăciunile, s-a culcat. Iar pe la miezul nopții deșteptându-se, a văzut o cale luminoasă, de la cer până la dânsa întărită, și pe îngerii lui Dumnezeu ducându-i sufletul. Drept aceea, sculându-se și mergând la dânsa, a mișcat-o cu piciorul. Iar după ce a văzut că a murit, s-a aruncat pe sine cu fața la pământ, rugându-se lui Dumnezeu; și a auzit că „Un ceas al pocăinței ei s-a primit mai presus decât pocăința multora care zăbovesc și nu arată fierbințeala unei pocăințe ca aceasta”.

Avva Sisoe, 14

Spuneau despre Avva Sisoe că atunci când era să se săvârșească, șezând părinții lângă dânsul, a strălucit fața lui ca soarele. Și le zice lor: „Iată, Avva Antonie a venit”. Și după puțin zice: „Iată, ceata Prorocilor a venit”. Și iarăși fața lui mai mult a strălucit. Și a zis: „Iată, ceata Apostolilor a venit”. Și s-a luminat mai mult fața lui iarăși. Și iată, era el ca și cum vorbea cu cineva. Și i s-au rugat lui bătrânii, zicând: „Cu cine vorbești, părinte?”. Iar el a zis: „Iată, îngerii au venit să mă ia, și mă rog să fiu lăsat să mă pocăiesc puțin”. Și îi zic lui bătrânii: „Nu ai trebuință să te pocăiești, părinte”. Și le-a zis lor bătrânul: „Cu adevărat, nu mă știu pe sine-mi că am pus început”. Și au cunoscut toți că este desăvârșit. Și iarăși, dintr-o dată, s-a făcut fața lui ca soarele; și s-au temut toți. Și le zice lor: „Vedeți, Domnul a venit, și zice: «Aduceți-Mi vasul pustiului»”. Și îndată și-a dat duhul. Și s-a făcut ca un fulger, și s-a umplut toată casa de bună mireasmă.

PATERICUL TEMATIC¹

I. 11

Zis-a un bătrân: „Cade-se călugărului să se ispitească pe sine, socotindu-se pururea cu gândul său ca și cum ar ieși dintr-această viață și ar trece spre altă viață. Oare scăpat-a de cei ce vor să-l oprească pe el și să-l cerce în văzduh? Oare izbăvit-u-s-a de dânșii cât încă este el în trup? Sau încă în ceva este supus robiei lor, și încă nu s-a slobozit?”.

II. 9

Un frate oarecare a mers la un bătrân care petrecea la Muntele Sinai și l-a rugat pe el, zicând: „Spune-mi, părinte, și mă învață, cum mă voi ruga lui Dumnezeu, pentru că mult am mâniat eu pe Dumnezeu”. Zis-a lui bătrânul: „Eu, fiule, așa mă rog lui Dumnezeu: «Doamne, învrednicește-mă a Te iubi pe Tine precum am iubit mai-nainte păcatul, și a-Ți sluji Ție precum am slujit mai-nainte satanei celui înșelător». Însă, fiule, bine este a ridica mâinile în sus spre văzduh, și a ruga pururea cu osârdie pe Domnul Dumnezeu ca, în vremea ieșirii sufletului din trup, să poată trece sufletul nesmintit și nesupărat de spurcații și cumpliții diavoli cei din văzduh”.

¹ *Pateric Egyptian*, ediție de monahul Filotheu Bălan, Editura Sophia, Editura Cartea Ortodoxă, București, 2011, pp. 288, 296, 434, 443-446.

XIX. 3

Alt frate, iarăși, după ce s-a pocăit, s-a liniștit. Dar s-a întâmplat că el, de îndată ce s-a lovit de-o piatră și și-a rănit piciorul, și dintru acea rană a curs atâta sânge, a leșinat și și-a dat sufletul. Deci au venit dracii, vrând să-i ia sufletul lui. Și le zic lor îngerii: „Căutați la acea piatră și vedeți sângele lui, pe care l-a vărsat pentru Domnul”. Și aceasta zicând îngerii, s-a izbăvit sufletul lui.

XIX. 24

Odată doi frați s-au sfătuit și s-au făcut călugări. Și după ce au isprăvit fapte bune, au socotit să-și zidească lor chiliile depărtate, și fiecare s-a dus deosebi pentru liniște. Și mulți ani nu s-au văzut unul pe altul, pentru că nu ieșeau din chiliile lor. Deci s-a întâmplat unul dintr-ânșii de s-a îmbolnăvit, și au venit părinții să-l cerceteze pe el, și l-au văzut că uneori se uimea, iar alteori se trezvea. Și l-au întrebat pe el, zicând: „Ce ai văzut?”. Iar el a zis: „Pe îngerii lui Dumnezeu i-am văzut venind, care m-au luat pe mine și pe fratele meu și ne-au dus la cer, și ne-au întâmpinat puterile cele potrivnice, nenumărate cu mulțimea și înfricoșătoare la vedere, și mult ostenindu-se ele, n-au putut asupra noastră. Și după ce le-am trecut, au început a striga: «Mare îndrăzneală este curăția!»”. Și acestea zicând fratele, a adormit. Iar părinții văzând, au trimis un frate să vestească fratelui său că a adormit. Și mergând, l-au aflat și pe el adormit. Și s-au minunat, slăvind pe Dumnezeu.

XX. 4

Povestit-a unul dintre părinți că erau doi frați aproape de el, unul străin și altul de loc. Și era cel străin puțin mai lenevos, iar cel de loc foarte osârduitor. Și s-a întâmplat de a murit mai-nainte cel străin. Iar bătrânul, fiind văzător cu mintea, a văzut mulțime de îngeri care povățuiau sufletul lui. Și după ce au ajuns la cer și era aproape de a intra, s-a făcut cercetare pentru dânsul și a venit glas de sus zicând: „Arătat este că era puțin trândav; dar pentru înstrăinarea lui, deschideți-i”. Apoi a adormit și cel de loc, și în vremea morții au venit toate rudeniile lui. Și a văzut bătrânul că nicăieri nu este înger și s-a minunat. Și a căzut cu fața la pământ înaintea lui Dumnezeu, zicând: „Doamne, cum cel străin, fiind trândav, a dobândit astfel de slavă, iar osârduitorul acesta nu s-a învrednicit de nimic de acest fel?”. Și a venit glas către el, zicând: „Osârduitorul acesta, când era să adoarmă, a deschis ochii săi și a văzut pe rudeniile sale plângând, și s-a mângâiat sufletul lui. Iar cel străin, deși era trândav, dar pe nimeni dintre ai săi nu a văzut, și suspinând, a plâns, și Dumnezeu l-a mângâiat pe el.